

Briselē, 8.7.2019.
COM(2019) 324 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par makrofinansiālas palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2018. gadā

{SWD(2019) 292 final}

SATURS

1	IEVADS.....	2
2	MAKROFINANSIĀLAS PALĪDZĪBAS DARBĪBAS 2018. GADĀ.....	3
2.1	Pārskats.....	3
2.2	Atsevišķas MFP darbības saņēmējvalstīs 2018. gadā	4
2.2.1	<i>Gruzija</i>	4
2.2.2	<i>Jordānija</i>	5
2.2.3	<i>Moldova</i>	6
2.2.4	<i>Tunisija</i>	7
2.2.5	<i>Ukraina</i>	8
2.3	Ar MFP darbībām atbalstīto reformu pārskats	8
3	MFP LĪDZEKĻU ATBILSTĪGAS IZMANTOŠANAS NODROŠINĀŠANA: DARBĪBAS NOVĒRTĒJUMI, EX POST NOVĒRTĒJUMI UN REVĪZIJAS.....	9
3.1	Darbības novērtējumi	9
3.2	Ex post novērtējumi.....	9
3.2.1	MFP I un MFP II Ukrainai	10
3.2.2	MFP I Jordānijai	10
3.2.3	MFP Kirgizstānas Republikai	11
4	VISPĀRĒJĀS TENDENCES SAISTĪBĀ AR MFP INSTRUMENTU.....	12
4.1	MFP instrumenta darbība	12
4.2	Nākotnes tendences: MFP nākamajā daudzgadu finanšu shēmā.....	13
5	JAUNI LŪGUMI PĒC PALĪDZĪBAS UN TURPMĀKI KOMISIJAS PRIEKŠLIKUMI: BUDŽETA SITUĀCIJA	13

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par makrofinansiālas palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2018. gadā

1 IEVADS

Makrofinansiālā palīdzība (MFP) ir ES finanšu instruments¹, kas paredzēts ārkārtas ārējā finansējuma vajadzību apmierināšanai valstīs, kuras ir ģeogrāfiski, ekonomiski un politiski tuvas ES. Tās primārais mērķis ir atjaunot makroekonomikas un finanšu stabilitāti kandidātvalstīs, potenciālajās kandidātvalstīs un Eiropas kaimiņreģiona valstīs, vienlaikus mudinot veikt makroekonomikas korekciju un strukturālas reformas. Palīdzību var sniegt vai nu tādu aizdevumu veidā, kuriem Komisija vajadzīgos līdzekļus aizņemas kapitāla tirgos un pēc tam aizdod tālāk saņēmējvalstij, vai arī — īpašos gadījumos — kā dotācijas, kas tiek finansētas no ES budžeta.

MFP papildina ekonomikas korekciju un reformu programmu, par kuru panākta vienošanās ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF), un šādas programmas esība ir MFP īstenošanas nosacījums. Lai to saņemtu, saņēmējvalstij ir arī jānodrošina, ka tiek ievērotas cilvēktiesības un ir izveidoti iedarbīgi demokrātiski mehānismi. MFP piešķir pa daļām, kas ir ļoti atkarīgas no tā, cik veiksmīgi tiek īstenoti stingri reformu pasākumi, kuru mērķis ir saņēmējvalsts ekonomikas ilgtspējas atjaunošana ilgtermiņā. Tādējādi MFP papildina parasto ES sadarbības palīdzību un sekmē plašāka mērķa sasniegšanu, proti, stabilitātes saglabāšanu un labklājības veicināšanu ārpus ES robežām. Ņemot vērā pastāvošo makroekonomikas un politisko nestabilitāti ES kaimiņreģiona valstīs, MFP ir plaši atzīta kā efektīvs krīzes pārvarēšanas instruments, kas ļauj ES iejaukties redzamā un elastīgā veidā un ar lielu politisku ietekmi².

Trešām valstīm pieejamais MFP apmērs pieauga no 1,2 miljardiem EUR 2000.–2008. gadā līdz 6,3 miljardiem EUR 2009.–2018. gadā. Kopš 2012. gada politiskie un ekonomiskie apvērsumi Vidusjūras reģiona arābu partnervalstīs ir palielinājuši pieprasījumu pēc MFP, un darbības ir veiktas Jordānijā un Tunisijā. Ukrainas austrumos notikušā konflikta un šīs valsts ekonomiskās un finanšu situācijas būtiskas pasliktināšanās dēļ MFP atbalsts 2014. gadā sasniedza vēl nepieredzētu līmeni. 2014.–2018. gadā četrās MFP darbībās Ukrainai tika darīti pieejami kopumā 4,4 miljardi EUR, kas ir lielākā ES makrofinansiālā palīdzība, kāda jebkad piešķirta trešai valstij tik īsā laika periodā.

Lai novērstu pastāvīgo ģeopolitisko un ekonomisko nestabilitāti minētajā reģionā, maksimālā MFP aizdevumiem pieejamā summa daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam atlikušajā laikposmā tika palielināta no 0,5 miljardiem EUR līdz

¹ Juridiskais pamats tam, lai sniegtu makrofinansiālu palīdzību trešām valstīm, kas nav jaunattīstības valstis, ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 212. pants.

² MFP papildina arī citas ES ārējās darbības vai instrumentus kaimiņattiecību jomā, tostarp budžeta atbalstu. 2018. gada budžeta atbalsta ziņojums ir pieejams vietnē https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/budget_support_-_trends_results_2018_final_1.pdf.

2 miljardiem EUR

gadā. Komisija ir ierosinājusi daudzgadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam saglabāt 2 miljardus EUR lielo aizdevumu apmēru gadā.

Šis gada ziņojums ir sagatavots atbilstīgi Komisijas informācijas sniegšanas pienākumiem, kas paredzēti gan dažādos Padomes, gan Eiropas Parlamenta un Padomes kopīgos lēmumos par MFP darbībām. Tam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments, kurā sniegta sīkāka analīze par makroekonomikas vidi un atsevišķu MFP darbību īstenošanu.

2 MAKROFINANSIĀLAS PALĪDZĪBAS DARBĪBAS 2018. GADĀ

2.1 Pārskats

2018. gadā tika pieņemti lēmumi par papildu MFP piešķiršanu Gruzijai un Ukrainai un to, ka Komisijai jāveic pirmie maksājumi abās programmās līdz gada beigām. Tika gūti panākumi arī pašreizējo MFP programmu īstenošanā Jordānijā un Tunisijā (apstiprinātas 2016. gadā), un Moldovā (apstiprināta 2017. gadā). Tomēr izmaksas šajās MFP programmās ir aizkavējušās ārpus ES kontroles esošu iemeslu dēļ.

2018. gada beigās MFP programmu īstenošanas statuss bija šāds:

- **MFP II Tunisijai.** ES 2016. gada 6. jūlijā apstiprināja papildu MFP Tunisijai (MFP II) līdz 500 miljonu EUR apmērā aizdevumu veidā³, kas jāizmaksā trīs daļās. Saprašanās memorands (SM) un aizdevumu mehānisma nolīgums (AMN) stājās spēkā 2017. gada augustā. Pirmais MFP II programmas maksājums 200 miljonu EUR apmērā tika veikts 2017. gada 25. oktobrī, otrais maksājums 150 miljonu EUR apmērā tika veikts 2019. gada 24. jūnijā, un atlikušo maksājumu ir plānots darīt pieejamu līdz 2019. gada beigām, ja tiks izpildīti atlikušie politikas nosacījumi un SVF programmas īstenošana noritēs pēc plāna.
- **MFP II Jordānijai.** Abi likumdevēji 2016. gada 14. decembrī pieņēma lēmumu⁴ piešķirt papildu MFP Jordānijai (MFP II) līdz 200 miljonu EUR apmērā — tikai aizdevumu veidā — kā turpinājumu darbībai 180 miljonu EUR apmērā, kas tika pabeigta 2015. gadā. ES un Jordānija parakstīja SM 2017. gada 19. septembrī. Palīdzība tika izmaksāta divās daļās 100 miljonu EUR apmērā attiecīgi 2017. gada oktobrī un 2019. gada jūnijā.
- **MFP Moldovai.** Abi likumdevēji 2017. gada 13. septembrī pieņēma lēmumu piešķirt MFP Moldovai līdz 100 miljonu EUR apmērā, no kuriem līdz 40 miljoniem EUR tiktu piešķirti dotācijās un līdz 60 miljoniem EUR — aizdevumos. ES un Moldovas SM, AMN un dotācijas nolīgums stājās spēkā 2018. gada janvārī. Palīdzība tiks izmaksāta trīs daļās. 2018. gadā pirmās daļas izmaksa 30 miljonu EUR apmērā tika apturēta, jo nebija izpildīti politikas priekšnoteikumi. Tas sekoja vairākām satraucošām norisēm, tostarp Kišinevas mēra vēlēšanu rezultātu atzīšanai par spēkā neesošiem, kas liecināja par nopietnu demokrātijas lejupslīdi Moldovā. Tagad paredzēts, ka izmaksa tiks veikta

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2016/1112 (2016. gada 6. jūlijs), ar ko piešķir turpmāku makrofinansiālo palīdzību Tunisijai (OV L 186, 9.7.2016., 1. lpp.).

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2016/2371 (2016. gada 14. decembris) par turpmāku makrofinansiālo palīdzību Jordānijas Hāšimītu Karalistei (OV L 352, 23.12.2016., 18. lpp.).

2019. un 2020. gadā, ja tiks izpildīti politikas priekšnoteikumi un atlikušie politikas nosacījumi un SVF programmas īstenošana noritēs pēc plāna.

- **MFP III Gruzijai.** Abi likumdevēji 2018. gada 18. aprīlī pieņēma lēmumu piešķirt papildu MFP Gruzijai (MFP III) līdz 45 miljonu EUR apmērā, no kuriem 35 miljoni EUR tiktu piešķirti aizdevumos un 10 miljoni EUR — dotācijās. MFP stājās spēkā 2018. gada novembrī pēc tam, kad Gruzijas parlaments ratificēja juridiskos dokumentus. Pirmā daļa 20 miljonu EUR apmērā tika izmaksāta 2018. gada decembrī, un otrās daļas izmaksa 25 miljonu EUR apmērā (20 miljoni EUR aizdevumos un 5 miljoni EUR dotācijās) ir plānota 2019. gada vidū, ja tiks izpildīti atlikušie politikas nosacījumi un SVF programmas īstenošana noritēs pēc plāna.
- **MFP IV Ukrainai.** 2018. gada 9. martā Komisija iesniedza priekšlikumu piešķirt Ukrainai papildu MFP 1 miljarda EUR apmērā aizdevumos, ko paredzēts izmaksāt divās daļās 2018.–2019. gadā. Abi likumdevēji pieņēma lēmumu 2018. gada 4. jūlijā, un MFP stājās spēkā pēc tam, kad Ukrainas parlaments 2018. gada novembrī ratificēja SM un AMN. Pirmā daļa 500 miljonu EUR apmērā tika izmaksāta 2018. gada decembrī, un otrās daļas izmaksa ir plānota 2019. gada pirmajā pusē, ja tiks izpildīti atlikušie politikas nosacījumi un SVF programmas īstenošana noritēs pēc plāna.

2018. gadā tika apstiprinātas jaunas MFP darbības pavisam 1,045 miljardu EUR apmērā un tika izmaksāti 520 miljoni EUR. Šā ziņojuma 1.A un 1.B pielikumā ir sniegta sīkāka informācija par spēkā esošo maksājumu statusu sadalījumā pa valstīm un reģioniem 2018. gada beigās.

2.2 Atsevišķas MFP darbības saņēmējvalstīs 2018. gadā

2.2.1 Gruzija

Gruzija ir stabili atguvusies pēc lejupslīdes 2015. un 2016. gadā. Tomēr aizvien pastāv ārēja neaizsargātība, jo īpaši liels tekošā konta deficīts un ārējais parāds. Šo neaizsargātību vēl vairāk pastiprina tādi reģionālie un globālie faktori kā riski, kas saistīti ar globālās ekonomikas lejupslīdi.

Tiek lēsts, ka 2018. gadā Gruzijas reālais IKP palielinājās par 4,8 %, ko izraisīja gan iekšējais, gan ārējais pieprasījums. Tiek lēsts, ka ekonomikas izaugsmes un konsolidācijas pasākumu ietekmē vispārējās valdības fiskālais deficīts ir samazinājies no 3,9 % no IKP 2017. gadā līdz 3,3 % no IKP 2018. gadā. Tas arī ļāva Gruzijai nedaudz samazināt savu valsts parādu no 45 % no IKP 2017. gadā līdz 43 % no IKP 2018. gadā. Tomēr Gruzijas maksājumu bilance aizvien ir neaizsargāta tekošā konta deficīta dēļ, kas samazinās (no 7,5 % no IKP 2017. gada pirmajos trīs ceturkšņos līdz 6,7 % no IKP tajā pašā periodā 2018. gadā), taču aizvien ir liels, un lielā ārējā parāda dēļ (samazinājās no 113 % no IKP 2017. gadā līdz 109 % no IKP 2018. gadā). Pēdējos gados Gruzijas starptautiskās rezerves ir palielinājušās, un 2018. gada beigās tās sasniedza 3,3 miljardus USD (3,4 mēnešu importa segums). Tomēr ir palielinājušās arī rezervju vajadzības, un pašlaik rezerves ir zem līmeņa, ko SVF uzskata par pietiekamu.

Šajā saistībā 2017. gada aprīlī Gruzija un SVF vienojās par paplašinātu trīs gadu (2017.–2020. gada) vienošanos saskaņā ar Paplašinātās finansēšanas mehānismu (PFM) 285 miljonu USD apmērā. PFM programma tiek īstenota pēc plāna. Pirmās trīs reizes programmas pārskatīšana tika pabeigta, kā plānots: 2017. gada decembrī, 2018. gada jūnijā un 2018. gada decembrī. Gruzija ir sasniegusi visus mērķus saistībā ar šo pārskatīšanu. SVF un Gruzijas iestādes noslēdza darbinieku līmeņa nolīgumu par ceturto

programmas pārskatīšanu 2019. gada maijā. Pēc pārskatīšanas Gruzijai būs pieejami aptuveni 41,6 miljoni USD.

2017. gada jūnijā Gruzija pieprasīja ES papildu MFP⁵. Komisija 2017. gada septembrī iesniedza priekšlikumu ES likumdevējiem par papildu MFP Gruzijai līdz 45 miljonu EUR apmērā (10 miljoni EUR dotācijās un 35 miljoni EUR aizdevumos). 2018. gada aprīlī Eiropas Parlaments un Padome pieņēma lēmumu. SM, dotācijas nolīgums un AMN saistībā ar pašreizējo MFP darbību tika parakstīts vēstuļu apmaiņā 2018. gada augustā.

Pēc tam, kad 2018. gada novembrī stājās spēkā SM un pavadošie nolīgumi, Gruzijai 2018. gada decembrī tika izmaksāta pirmā daļa 20 miljonu EUR apmērā (5 miljoni EUR dotācijās un 15 miljoni EUR aizdevumos). Nākamais MFP programmas īstenošanas posms būs otrās, pēdējās, daļas izmaksa 25 miljonu EUR apmērā (5 miljoni EUR dotācijās un 20 miljoni EUR aizdevumos), kas plānota 2019. gada vidū. Papildus politiskajiem priekšnoteikumiem un labai SVF programmas virzībai otrās daļas izmaksa būs atkarīga no konkrētiem politikas nosacījumiem, par ko Gruzija un ES vienojušās SM. Šo politikas nosacījumu mērķis ir stiprināt Gruzijas ekonomiku publiskā finansējuma pārvaldībā, finanšu nozarē, sociālajā un darba tirgus politikā un uzņēmējdarbības vidē.

2.2.2 Jordānija

Sīrijas krīze aizvien kavēja Jordānijas ekonomikas attīstību un ietekmēja tās ārējo un fiskālo pozīciju. Aplēsts, ka 2018. gadā reālais IKP pieauga mēreni par 2,1 %, kas faktiski bija tāds pats rādītājs kā kopš 2016. gada. Ekonomikas izaugsme aizvien nebija pietiekama, lai ierobežotu bezdarbu, kas nedaudz pieauga no 18,5 % 2017. gada 4. ceturksnī un 15,3 % 2016. gadā līdz 18,7 % 2018. gada 4. ceturksnī. 2018. gadā kopējais fiskālais deficīts (ieskaitot dotācijas) samazinājās līdz 2,4 % no IKP, ko sekmēja fiskālie pasākumi, kurus iestādes veica 2018. gada sākumā. Fiskālā pozīcija aizvien ir atkarīga no ārvalstu dotācijām, kas 2018. gadā veidoja 3 % no IKP. Kopējais bruto valsts parāds nedaudz samazinājās no 94,3 % 2017. gada beigās līdz 94 % no IKP. Ņemot vērā mazo izaugsmi un nelabvēlīgos ārējos apstākļus, Jordānijai ir jāpiesaista lielāks atbalsts no starptautiskās un reģionālās līdzekļu devēju kopienas, lai tās valsts parāds turpinātu samazināties. Tāpat arī, neraugoties uz korekcijām pēdējos gados, tekošā konta deficīts aizvien ir ļoti liels (aptuveni 10,2 % no IKP 2018. gada pirmajos deviņos mēnešos, neskaitot ārvalstu dotācijas).

2016. gada 24. augustā SVF Valde apstiprināja PFM trīs gadu programmu 723 miljonu USD apmērā (150 % no kvotas). SVF Valde apstiprināja pirmo SVF programmas pārskatīšanu 2017. gada jūnijā. Tā kā kavējās apstiprināto nodokļu reformu īstenošana, otrajai programmas pārskatīšanai bija nepieciešams vairāk laika, nekā plānots, un beigās SVF Valde to apstiprināja 2019. gada 6. maijā.

2016. gada 14. decembrī Eiropas Parlaments un Padome pieņēma lēmumu par otro makrofinansiālas palīdzības programmu (MFP II) 200 miljonu EUR apmērā aizdevumos. MFP II programma, kas papildina MFP I 180 miljonus EUR, kurus izmaksāja 2015. gadā, ir paredzēta, lai palīdzētu Jordānijai segt savas pieaugošās ārējā un fiskālā finansējuma vajadzības, kas daļēji ir saistītas ar nestabilitāti reģionā, tostarp lielo skaitu Jordānijā esošo Sīrijas bēgļu.

⁵ Pirmā un otrā MFP darbība Gruzijā tika apsolīta Starptautiskajā līdzekļu devēju konferencē Briselē 2008. gada oktobrī. Šīs darbības — katra 46 miljonu EUR apmērā — tika īstenotas 2009.–2010. gadā un 2015.–2017. gadā.

SM un AMN par MFP II tika parakstīti 2017. gada 19. septembrī. SM ir paredzēta vērienīga reformu programma saistībā ar katru no abām izmaksājamajām MFP daļām. Nosacījumi ietver reformas, kuras paredzētas, lai i) padarītu nodokļu sistēmu pārredzamāku un iekasētu vairāk nodokļu, ii) stiprinātu publisko finanšu pārvaldību, sociālās drošības tīklu un darba tirgu, iii) veicinātu ieguldījumus un tirdzniecību un iv) uzlabotu ūdens nozares darbības rezultātus.

Komisija izmaksāja pirmo daļu 100 miljonu EUR apmērā 2017. gada 25. oktobrī. Otrā un galīgā daļa 100 miljonu EUR apmērā tika izmaksāta 2019. gada jūnijā.

2.2.3 *Moldova*

Pēdējos gados Moldova ir piedzīvojusi salīdzinoši stabilu periodu, jo tā turpināja atgūties pēc 2014.–2015. gada banku krīzes. 2018. gadā ekonomikas izaugsme, ko sekmēja ieguldījumu atjaunošanās un spēcīgā iekšzemes tirdzniecības, rūpniecības un būvniecības izaugsme, bija 4,0 % (samazinājums no 4,7 % 2017. gadā). Paredzams, ka vidējā termiņā ekonomikas rādītāji paliks stabili ar noturīgu izaugsmi, mērenu inflāciju un drošu fiskālo situāciju.

2018. gadā gada inflācija bija tikai 0,9 % (zemāka nekā mērķa koridors 5 % ± 1,5 procentpunkti), ko izraisīja regulētas cenas apvienojumā ar spēcīgu valūtas vērtības palielināšanos. Vidējā termiņā paredzams, ka inflācija sasniegs mērķa koridora zemāko atzīmi. Pēdējos gados fiskālā situācija ir būtiski uzlabojusies. Fiskālais deficīts 0,9 % apmērā no IKP 2018. gadā bija daudz zemāks nekā mērķis 2,9 % no IKP, jo ieņēmumi tika iekasēti labāk, nekā plānots, un aizkavējās izdevumi.

2018. gadā tekošā konta deficīts turpināja palielināties līdz 10,5 % no IKP, jo palielinājās ar energoresursiem nesaistīts imports, ko veicināja iekšzemes pieprasījuma atgūšanās. Pēc padziļinātā un visaptverošā brīvās tirdzniecības nolīguma ieviešanas eksports, jo īpaši uz ES, arī spēcīgi pieaug. Pēdējos gados ir palielinājušies pārvedumi, taču tie aizvien ir mazāki nekā 2014. gadā.

2014. gada krīzes sākumā Moldova lūdza SVF atbalstu, un 2016. gada novembrī SVF apstiprināja trīs gadu paplašinātās kredītprogrammas un paplašinātā finansēšanas mehānisma (PKP/PFM) vienošanos 183 miljonu USD apmērā. Pēc trešās programmas pārskatīšanas pabeigšanas 2018. gada jūlijā SVF apstiprināja, ka programma lielā mērā tiek īstenota atbilstoši plānam. Tomēr pēc tam, kad 2018. gada jūlijā tika ieviesta fiskālās politikas reformu paka, tika paustas bažas, jo īpaši saistībā ar kapitāla un nodokļu amnestiju. SVF uzskata, ka ir nepieciešami papildu pasākumi, lai novērstu šā likuma izraisītās pārvaldības un fiskālās bažas. Ceturtā programmas pārskatīšana tika atlikta, gaidot, kamēr tiks izveidota jaunā valdība.

Eiropas Parlaments un Padome 2017. gada septembrī pieņēma lēmumu piešķirt MFP Moldovai. SM ar Moldovas iestādēm, kurā izklāstīts ekonomikas politikas nosacījumu kopums, tika parakstīts Briselē 2017. gada novembrī un stājās spēkā 2018. gada janvārī. SM ietver 28 politikas nosacījumus, kas vērsti uz piecām reformas jomām: publiskā sektora pārvaldību, finanšu nozares pārvaldību un uzraudzību, cīņu pret korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, enerģētikas nozares reformām un uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, kā arī PVBTN īstenošanu.

2018. gada jūnijā tika apturēta pirmās no trim MFP daļām izmaksa 30 miljonu EUR apmērā (no kuriem 20 miljoni EUR ir izmaksājami aizdevumos un 10 miljoni EUR – dotācijās). Tas notika, jo nebija izpildīti politikas priekšnoteikumi, un sekoja vairākām satraucošām norisēm, tostarp Kišiņevas mēra vēlēšanu rezultātu atzīšanai par spēkā neesošiem, kas liecināja par nopietnu demokrātijas lejupslīdi Moldovā. Tā paša iemesla dēļ 2018. gadā tika apturēti arī maksājumi Moldovai no budžeta atbalsta instrumenta. ES

aicināja parlamenta vēlēšanas 2019. gada februārī īstenot uzticamā, iekļaujošā un pārredzamā veidā un jaunu valdību veidot un tās programmu izstrādāt tā, lai tās atspoguļotu vēlēšanu rezultātus. MFP pirmā daļa netiks izmaksāta, kamēr politikas priekšnoteikumi nebūs atzīti par izpildītiem. ES ir apņēmusies strādāt ar tiem Moldovas Republikas pārstāvjiem, kuri atbalsta reformu procesu, kas ir asociācijas nolīguma pamatā, jo īpaši saistībā ar cīņu pret korupciju, tiesu sistēmas neatkarības nodrošināšanu un valsts iestāžu depolitizēšanu.

2.2.4 *Tunisija*

Pēdējos astoņos gados Tunisija ir piedzīvojusi ielgušu ekonomikas lejupslīdi sarežģītās politiskās un ekonomiskās pārejas dēļ, kas notika pēc 2011. gada revolūcijas un režīma maiņas. Valsti ietekmē arī nestabilitāte un konflikts reģionā (jo īpaši Lībijā). Vairāki teroristu uzbrukumi 2015. gadā uz laiku iedragāja valsts tūrisma nozari.

2018. gadā Tunisijas ekonomika nedaudz uzlabojās — lēsts, ka IKP pieauga kopumā par 2,5 % pēc 1,9 % liela pieauguma 2017. gadā un gandrīz nulles pieauguma 2015. un 2016. gadā. Bezdarbs turas stabili ap 15,5 %, un inflācija, 2018. gada jūnijā sasniedzot desmitgades augstāko rādītāju 7,8 %, gada beigās nokritās līdz 7,5 %. Tūrisma un labu eksporta rādītāju atgūšanos pilnīgi neitralizēja naftas cenu pieaugums un Tunisijas dināra vērtības samazināšanās, kas 2018. gada beigās palielināja tekošā konta deficītu līdz 11,2 % no IKP (salīdzinot ar 10,2 % 2017. gada beigās). Paredzams, ka kopējais ārējais parāds 2018. gadā sasniegs aptuveni 85 %. Starptautiskās rezerves sasniedza rekordzemu apmēru — 69 importa dienas septembrī, kas vēlāk tajā pašā gadā nedaudz pieauga līdz aptuveni 80 dienām pēc tam, kad starptautiskās finanšu iestādes emitēja starptautiskās obligācijas un izmaksāja aizdevumus. 2018. gadā fiskālais deficīts tika aplēsts aptuveni 5,3 % apmērā, pārsniedzot iestāžu sākotnēji plānoto mērķi 4,9 %, savukārt paredzams, ka valsts parāds sasniegs aptuveni 72 % no IKP.

Tunisija pirmo reizi noslēdza rezerves vienošanos ar SVF 2013. gada jūnijā par 1,75 miljardiem USD. Vienošanās beidzās 2015. gada decembrī. SVF Valde 2016. gada maijā apstiprināja PFM 48 mēnešu programmu Tunisijai 2,9 miljardu USD apmērā (375 % no kvotas), lai atbalstītu valsts ekonomikas un finanšu reformu programmu. Līdz šim ir izmaksāti aptuveni 1,5 miljardi USD pēc programmas apstiprināšanas (2016. gada jūnijā) un četrām pirmās programmas pārskatīšanas reizēm (2017. gada jūnijā, 2018. gada martā, jūlijā un septembrī). 2019. gada aprīlī SVF un Tunisijas iestādes noslēdza darbinieku līmeņa nolīgumu par piekto programmas pārskatīšanu. Tunisija saņems sesto maksājumu 247 miljonu USD apmērā pēc tam, kad to apstiprināja SVF Valde 2019. gada 12. jūnijā.

Laikposmā no 2014. gada līdz 2017. gadam ES īstenoja pirmo MFP darbību Tunisijai (MFP I), piešķirot aizdevumus 300 miljonus EUR. 2015. gada augustā Tunisijas iestādes pieprasīja otro MFP darbību (MFP II), ko abi likumdevēji apstiprināja 2016. gada jūlijā un kas tika sākta 2017. gada oktobrī ar pirmo maksājumu 200 miljonu EUR apmērā (no visiem 500 miljoniem EUR aizdevumos). Otrais un trešais maksājums (katrs 150 miljonu EUR apmērā) ir atkarīgs no vairāku tādu ekonomikas un sociālās politikas pasākumu īstenošanas, kuru mērķis ir uzlabot nodokļu sistēmas efektivitāti un godīgumu, stiprināt valsts sociālā nodrošinājuma sistēmu, veicināt nodarbinātību un stimulēt privātos ieguldījumus. Pēc tam otrais maksājums tika veikts 2019. gada jūnijā, un paredzams, ka trešais maksājums tiks veikts līdz 2019. gada beigām.

2.2.5 Ukraina

Pēc dziļās 2014.–2015. gada recesijas Ukrainas ekonomikā ir atsākusies izaugsme. Reālā IKP pieaugums 2018. gadā ir aplēsts 3,2–3,3 % apmērā. Inflācija palēninājās no 13,7 % 2017. gada decembrī līdz 9,8 % 2018. gada decembrī — galvenokārt centrālās bankas ierobežojošās monetārās politikas dēļ. 2018. gadā Ukrainas tekošā konta bilance palielinājās līdz 3,6 % no IKP, ko stimulēja ātri augošais imports un dividenžu maksājumi, kurus daļēji līdzsvaroja palielinātie ārvalstīs strādājošo Ukrainas valstspiederīgo pārvēdumi. Pēdējos gados publiskās finanses tika konsolidētas: 2018. gadā vispārējās valdības deficīts bija 2 % no IKP, un gada beigās valsts parāda attiecība pret IKP samazinājās līdz 61 %. Tomēr valsts parāda atmaksa aizvien ir galvenā īstermiņa problēma Ukrainas ekonomikā.

2014.–2017. gadā ES izmaksāja Ukrainai pavisam 2,8 miljardus EUR trīs secīgās MFP programmās zemu procentu aizdevumu veidā. 2018. gada janvārī tika atcelts pēdējais trešās MFP programmas maksājums, jo Ukraina nebija izpildījusi visus nosacījumus, pirms beidzās šī programma. Pamatojoties uz jaunu Ukrainas iestāžu pieprasījumu, 2018. gada martā Komisija ierosināja ceturto MFP programmu līdz 1 miljarda EUR apmērā, jo Ukraina bija izpildījusi ekonomiskos un politiskos kritērijus, kam jāatbilst, lai varētu gūt labumu no MFP programmas, proti, tai cita starpā bija nepietiekams ārējais finansējums un problēmas atmaksāt valsts parādu. Uzskatīja arī, ka jauna MFP stimulētu Ukrainu saglabāt savu reformu tempu, piesaistot maksājumus reformu īstenošanai.

2018. gada jūlijā Eiropas Parlaments un Padome pieņēma šo priekšlikumu. 2018. gada septembrī Komisija un Ukraina parakstīja SM, paredzot īpašus politikas nosacījumus MFP programmai un AMN. Pirmais maksājums 500 miljonu EUR apmērā tika veikts 2018. gada decembrī pēc tam, kad Ukraina bija izpildījusi politikas nosacījumus, kas ietvēra cīņu pret korupciju, publisko finanšu pārvaldību, valstij piederošu uzņēmumu pārvaldību un mazo uzņēmumu privatizāciju. Otro daļu (vēl 500 miljonus EUR) ir plānots izmaksāt 2019. gadā, ja tiks izpildīti attiecīgie nosacījumi.

ES atbalsts Ukrainai ir starptautiskās finanšu paketes neatņemama daļa. Paralēli jaunajai ES MFP programmai SVF apsprieda un 2018. gada beigās parakstīja jaunu programmu (14 mēnešu pagaidu vienošanos) Ukrainai 3,9 miljardu USD apmērā, ja tiks izpildīti vairāki nosacījumi. 2018. gada decembrī tika veikts pirmais maksājums 1,4 miljardu USD apmērā. Vienlaikus Pasaules Banka apstiprināja politikā balstītu garantiju, kas ļaus Ukrainai aizņemties līdz 1 miljardam USD starptautiskos tirgos. No šīs summas 2018. gada decembrī Ukraina saņēma 400 miljonus USD.

2.3 Ar MFP darbībām atbalstīto reformu pārskats

Strukturālo reformu kritērijos SM ir izklāstīti pasākumi, kas jāīsteno saņēmējvalstij, lai stiprinātu makroekonomisko un finanšu stabilitāti un padarītu ilgtspējīgāku maksājumu bilances pozīciju.

2018. gadā īstenoto MFP programmu nosacījumi, par kuriem tika panākta vienošanās, austrumu un dienvidu kaimiņreģiona valstīm bija atšķirīgi gan pēc skaita, gan veida. Austrumu kaimiņreģionā biežākie nosacījumi bija saistīti ar publiskā sektora pārvaldības uzlabošanu, cīņu pret korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un uzņēmējdarbības vides uzlabošanu. Dienvidu kaimiņreģiona valstīs SM nosacījumu skaits bija mazāks un uzmanība bija vairāk pievērsta publiskā sektora pārvaldības aspektiem, sociālajai aizsardzībai un sociālās drošības tīklam, kā arī darba tirgum. Sīkāka informācija sniegta 1. tabulā.

1. tabula. Pārskats par reformām, ko atbalsta notiekošās MFP darbības [skaitļi norāda nosacījumu skaitu]

	Publiskā sektora pārvaldība	Cīņa pret korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju	Enerģētikas nozare	Uzņēmējdarbības vide	Finanšu nozare	Sociālās drošības tīkls un darba tirgus	Citi
Tunisija II	5	0	0	2	1	6	1
Jordānija II	6	0	0	0	0	4	1
Moldova	5	6	5	7	5	0	0
Gruzija III	3	0	0	3	2	3	0
Ukraina IV	4	6	1	2	2	3	0
Dienvidu kaimiņreģions	11	0	0	2	1	10	2
Austrumu kaimiņreģions	12	12	6	12	9	6	0

3 MFP LĪDZEKĻU ATBILSTĪGAS IZMANTOŠANAS NODROŠINĀŠANA: DARBĪBAS NOVĒRTĒJUMI, EX POST NOVĒRTĒJUMI UN REVĪZIJAS

3.1 Darbības novērtējumi

Atbilstīgi ES Finanšu regulas prasībām Komisija ar ārējo konsultantu palīdzību veic darbības novērtējumus, lai gūtu pietiekamu pārliecību par saņēmējvalstu administratīvo procedūru un finanšu plūsmu darbību.

Darbības novērtējumos galvenā uzmanība ir pievērsta publisko finanšu pārvaldības sistēmām, īpaši tam, kā ir organizētas finanšu ministrijas un centrālās bankas un kādas procedūras tās īsteno, un, konkrētāk, kā tiek pārvaldīti konti, kuros tiek saņemti ES līdzekļi. Īpaša uzmanība ir pievērsta arī ārējo revīzijas iestāžu darbībai, neatkarībai un darba programmām un tam, cik efektīvas ir to veiktās kontroles. Tiek pārbaudītas arī publiskā iepirkuma procedūras centrālajā līmenī.

Komisija 2018. gadā veica vienu darbības novērtējumu Ukrainā, gatavojoties jaunajai MFP darbībai. Novērtējums tiks pabeigts 2018. gada septembrī, un tajā tika secināts, ka procedūras Ukrainā sniedz pietiekamas garantijas, lai varētu īstenot paredzēto MFP darbību. Darbības novērtējumā pirms jaunās MFP darbības Gruzijā, kas tika veikts 2017. gada septembrī, tika secināts, ka, lai gan aizvien pastāv dažas nepilnības, Gruzijas administratīvo un finanšu plūsmu pašreizējais statuss ir atbilstošs MFP darbības pārvaldīšanai.

3.2 Ex post novērtējumi

Atbilstīgi ES Finanšu regulai un attiecīgajiem lēmumiem par MFP Komisija veic *ex post* novērtējumus⁶ pēc MFP programmu pabeigšanas, lai novērtētu to ietekmi. Šo novērtējumu galvenie mērķi ir šādi:

⁶ Visi *ex post* novērtējumi ir pieejami Komisijas tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en.

- i. analizēt ietekmi uz saņēmējvalsts ekonomiku un jo īpaši uz tās ārējās pozīcijas ilgtspēju;
- ii. novērtēt ES rīcības pievienoto vērtību.

Dienestu darba dokumenti par *ex post* novērtējumiem, kas attiecas uz MFP I un MFP II darbību Ukrainā un MFP I darbību Jordānijā, tika pabeigti un publicēti 2018. gada augustā. Komisija 2018. gadā ierosināja arī Kirgizstānas Republikai 2015.–2016. gadā piešķirtās MFP darbības *ex post* novērtējumu. 2019. gada februārī tika pabeigts ārējo līgumslēdzēju ziņojums, un pavadošais Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāta dienestu darba dokuments tiks pabeigts un publicēts 2019. gada vidū.

Visbeidzot, 2018. gadā Komisija ierosināja arī *ex post* novērtējumus par MFP II darbību Gruzijā un MFP I darbību Tunisijā. Paredzēts, ka ārējo līgumslēdzēju ziņojumi par šiem *ex post* novērtējumiem un pavadošie dienestu darba dokumenti tiks pabeigti un publicēti 2019. gadā.

3.2.1 MFP I un MFP II Ukrainai

Ex post novērtējumā par MFP I un MFP II darbību Ukrainā⁷ tika secināts, ka abu programmu lielākā pievienotā vērtība bija valstij steidzami nepieciešamās būtiskās finanšu palīdzības mobilizēšana tādā ātrumā un apmērā, kādu nevarētu nodrošināt atsevišķas dalībvalstis.

Makrofinansiāla palīdzība izrādījās kritiski svarīga, lai novērstu dziļāku lejupslīdi, un galu galā veicināja Ukrainas ekonomikas stabilizāciju, cita starpā stimulējot svarīgas strukturālās reformas publisko finanšu pārvaldībā, korupcijas novēršanā, enerģētikas politikā, finanšu nozares restrukturizācijā un sociālajā politikā. MFP programmas arī sniedza pievienoto vērtību, dodot signālu iedzīvotājiem un pilsoniskajai sabiedrībai un palielinot privātā sektora pašāvību. Darbības gan tieši, gan netieši palīdzēja uzlabot Ukrainas valsts parāda ilgtspēju, pateicoties garākam MFP termiņam un zemākām procentu likmēm. Darbības stimulēja papildu divpusējo līdzekļu devēju atbalstu un palielināja ieguldītāju pašāvību. MFP Ukrainā bija arī pozitīva sociālā ietekme, jo tā stiprināja sociālās drošības tīklu un — vispārīgāk — ierobežoja krīzi un tādējādi novērsa lielāku bezdarba pieaugumu un māsasaimniecības ienākumu zudumu.

Kopumā tika konstatēts, ka šī MFP darbība ir pilnīgi saskaņota ar galvenajiem ES ārējo darbību principiem un pasākumiem attiecībā uz Ukrainu. Saskaņā ar novērtējumu varētu uzlabot ar MFP programmām saistīto konkrēto nosacījumu pamanāmību un informētību par tiem.

3.2.2 MFP I Jordānijai

Ex post novērtējumā⁸ tika secināts, ka programma atbilda Jordānijas ekonomiskajām problēmām un bija saskaņā ar ES prioritātēm. Tā palīdzēja valstij apmierināt steidzamas ārējā un fiskālā finansējuma vajadzības un palīdzēja saglabāt ekonomikas stabilitāti, novēršot strukturālas nepilnības. Tas arī parādīja, ka MFP I efektīvi sasniedza savus mērķus: programmas beigās tekošā konta un fiskālais deficīts bija būtiski samazinājies,

⁷ https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities/ex-post-evaluation-mfa-operations-ukraine_en.

⁸ https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities/ex-post-evaluation-mfa-operations-jordan_en.

savukārt ārvalstu rezerves bija papildinātas, kas palīdzēja stabilizēt Jordānijas ārējo un fiskālo pozīciju. Tomēr, neraugoties uz iepriekš minētajiem rezultātiem, 2016. gadā valsts lūdza jaunas SVF un MFP programmas un iesniedza pieteikumus arī citiem kreditoriem, lai apmierinātu savas ārējā finansējuma vajadzības, kas palielinājās pēc konfliktu saasināšanās Sīrijā un Irākā 2016. gadā un noturīgās bēgļu krīzes dēļ.

MFP I darbība tika īstenota efektīvi un ciešā sadarbībā ar Jordānijas iestādēm, SVF un Pasaules Banku, kā rezultātā ES varēja izmantot partneriestāžu īpašās zināšanas. Tika secināts, ka darbība arī atbilst citām ES politikas jomām vai instrumentiem, jo īpaši budžeta atbalsta instrumentam. Tā sniedza pievienoto vērtību ES, jo ļāva kaimiņreģiona valstij, kuras ģeopolitiskā nozīme aizvien pieaug, sakārtoti tikt galā ar tādiem steidzamiem ekonomiskiem un sociāliem jautājumiem kā bēgļu plūsmas. Garāka termiņa un zemāku procentu likmju dēļ MFP I sniedza skaidru ieguldījumu Jordānijas valsts parāda ilgtspējā un palielināja uzticēšanos valsts ekonomikai.

Novērtējums liecināja, ka MFP I programmai bija pozitīva sociālā ietekme. Tā palīdzēja saglabāt makroekonomikas stabilitāti un atbalstīja Jordānijas valūtu un tās piesaisti ASV dolāram, tādējādi aizsargājot Jordānijas dzīves līmeni. Programma arī stiprināja sociālās drošības tīklu un aizsargāja neaizsargātākās personas no ietekmes, ko radīja enerģijas subsīdiju atcelšana.

Novērtējums arī norādīja uz to, ka ir nepieciešama ciešāka sadarbība ar iestādēm un papildu norādījumi par operatīviem jautājumiem, lai novērstu kavēšanās risku. Šajā saistībā un ja valsts to pieprasa, būtu vēlams piešķirt tehnisko palīdzību, lai veicinātu un efektīvāk vadītu reformu īstenošanu. Visbeidzot, varētu uzlabot šīs ES iejaukšanās pamanāmību un sabiedrības viedokli par to, īstenojot proaktīvus pasākumus, lai informētu plašāku sabiedrību par iespējamajiem konkrētu MFP programmas atbalstīto reformu sniegtajiem ieguvumiem.

3.2.3 MFP Kirgizstānas Republikai

Ārējo līgumslēdzēju veiktajā *ex post* novērtējumā par ES ārkārtas MFP Kirgizstānas Republikai 2015.–2016. gadā tika secināts, ka ES MFP kopumā bija atbilstoša, saskaņota, lietderīga un efektīvi īstenota.

ES pievienoto vērtību vislabāk varēja redzēt pastiprinātā strukturālo reformu veicināšanā vairākās prioritārajās jomās. Kopumā MFP nosacījumi papildināja daudzās darbības, kuras jau bija īstenojuši tādi svarīgi starptautiskie līdzekļu devēji kā SVF, un tas pastiprināja konkrētu koriģējošo pasākumu pamatojumu un nepieciešamību ātri virzīt reformas mērķa nozarēs. Tika arī atzīts, ka MFP darbība ir saskaņota ar citām ES ārējām darbībām attiecībā uz Kirgizstānas Republiku, tostarp budžeta atbalsta programmām. Tā arī palīdzēja sasniegt svarīgus politiskos mērķus saistībā ar Kirgizstānas Republiku, un MFP faktiskā izmaksa, visticamāk, ir būtiski pozitīvi ietekmējusi divpusējās politiskās attiecības. Ziņojumā tika secināts, ka palīdzības apmērs un veids bija atbilstošs. Svarīgs ES MFP elements salīdzinājumā ar alternatīviem finansējuma avotiem ir tās ļoti izdevīgie nosacījumi, kas ietvēra dotācijas elementu un aizdevumus ar garu termiņu un ļoti zemām procentu likmēm. Visbeidzot, ziņojumā ir atzīts, ka, lai gan MFP darbība nebija paredzēta, lai tieši veicinātu sociālo reformu, tā deva ES (papildu) iespēju novērst dažādu strīdīgu tiesību aktu, jo īpaši tiesību aktu, kas vērsti pret LGBTI un “ārvalstu aģentiem”, pieņemšanu.

Vienlaikus ziņojumā tiek apgalvots, ka šim MFP instrumentam raksturīgais ilgais sarunu process⁹ aizkavēja izmaksas un nedaudz samazināja ES pievienoto vērtību. Uzskatīja, ka šī kavēšanās negatīvi ietekmēja informētību par darbību un darbības pamanāmību. Tomēr izmaksu termiņi laikposmā no 2015. gada jūnija līdz 2016. gada aprīlim aizvien bija atbilstoši, ņemot vērā ekonomiskās grūtības, ar ko tajā laikā saskārās Ķirgizstānas Republika sākušās Krievijas krīzes dēļ.

4 VISPĀRĒJĀS TENDENCES SAISTĪBĀ AR MFP INSTRUMENTU

4.1 MFP instrumenta darbība

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada kopīgajā deklarācijā par MFP¹⁰ ir paredzēts, ka palīdzība ir makroekonomiska un finansiāla, un ir skaidri teikts, ka tās mērķis ir “atjaunot ilgtspējīgu ārējo finanšu situāciju kritērijiem atbilstošajās valstīs un teritorijās, kurās ir radušās problēmas saistībā ar ārējo finansējumu. Tai būtu jābalsta tādas politikas programmas īstenošana, kas ietver stingrus korekcijas pasākumus un strukturālas reformas, kuru mērķis ir novērst maksājumu bilances problēmas, jo īpaši programmas periodā, un [jāstiprina] attiecīgo vienošanos un programmu īstenošana kopīgi ar Savienību”.

Saskaņā ar tās pašas kopīgās deklarācijas 6. principa a) punktu “priekšnoteikumam makrofinansiālās palīdzības piešķiršanai vajadzētu būt, ka kritērijiem atbilstošā valstī vai teritorijā tiek ievēroti efektīvi demokrātiskie mehānismi, tostarp daudzpartiju parlamentārā sistēma un tiesiskums, un tiek garantēta cilvēktiesību ievērošana”. MFP darbības dzīves ciklā Komisija kopā ar Eiropas Ārējās darbības dienestu uzrauga šo politisko priekšnoteikumu izpildi, un katra izmaksa ir atkarīga no šīs izpildes.

2018. gadā likumdošanas procesā saistībā ar jaunajiem priekšlikumiem par MFP III Gruzijai un MFP IV Ukrainai (un priekšlikuma Moldovai apstiprināšanas procesā 2017. gadā) Eiropas Parlamenta Ārlietu komiteja (*AFET*) ierosināja vairākus grozījumus Komisijas priekšlikumā, kā rezultātā vēl vairāk ieilga lēmumu pieņemšana attiecībā uz Gruziju un Ukrainu. Šī tendence ieviest grozījumus apstiprinātajā 2013. gada kopīgās deklarācijas veidnē varētu apdraudēt MFP galveno mērķi, kas ir sniegt atbalstu maksājumu bilancei krīzes situācijā, kad tas ir visvairāk nepieciešams (tas tika apgalvots arī Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašajā ziņojumā par ES palīdzību Tunisijai 2016. gadā).

Tāpat kā iepriekšējos gados, Komisija, ņemot vērā ERP konstatējumus, turpināja strādāt ar abiem likumdevējiem, lai noskaidrotu veidus, kā pašreizējo lēmumu pieņemšanas procesu padarīt efektīvāku un lietderīgāku.

Komisija uzskata, ka ir svarīgi, lai visas iestādes turpinātu ievērot principus un izstrādātos juridiskos dokumentus, kuru pamatā ir Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada kopīgā deklarācija par MFP.

⁹ Komisija pieņēma priekšlikumu 2011. gada decembrī, bet likumdevēju apstiprinājums aizkavējās līdz 2013. gada oktobrim. Darbība tika izmaksāta pilnīgi — divās daļās — tikai 2015. un 2016. gadā tādu kavējumu dēļ, ko ES lielākoties nevarēja ietekmēt.

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes kopīgā deklarācija, kas pieņemta kopā ar lēmumu, ar ko piešķir turpmāku makrofinansiālo palīdzību Gruzijai (2013. gada 12. augusta Lēmums Nr. 778/2013/ES). Dokuments pieejams vietnē <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0778&from=LV>.

2018. gadā Komisija aizvien bija pilnīgi apņēmusies praktiski īstenot principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret Eiropas Parlamentu un Padomi, saskaņā ar 9. pantu Pamatnolīgumā par Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas attiecībām, daloties informācijā par MFP ar Starptautiskās tirdzniecības komiteju (*INTA* komiteju) saskaņā ar 2017. gada informācijas apmaiņas procedūru starp *INTA* un ECFIN ĢD.

4.2 Nākotnes tendences: MFP nākamajā daudzgadu finanšu shēmā

Tā kā ES kaimiņreģionā aizvien pastāv ģeopolitiska un ekonomiska nestabilitāte, arī turpmākajos gados ES makrofinansiālā palīdzība, visticamāk, būs ļoti vajadzīga. Tāpēc daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam vidusposma pārskatīšanā Komisija ierosināja, ka ir jāstiprina MFP kā makrofinansiāla atbalsta instruments un tāpēc ir jāpalielina iespējamo MFP gada aizdevumu apmērs no 500 miljoniem EUR līdz 2 miljardiem EUR. To apstiprināja abi likumdevēji.

Komisija 2018. gada 2. maijā pieņēma paziņojumu par daudzgadu finanšu shēmu (DFS) laikposmam pēc 2020. gada. Saistībā ar ES ārējo darbību ir plānots būtiski optimizēt pašreizējos instrumentus, lai labāk informētu par to, ko ES dara, izvairītos no pārklāšanās, padarītu procesus mazāk apgrūtināšus un palielinātu efektivitāti un papildināmību, vienlaikus labāk parādot ES pievienoto vērtību. Ir ierosināts integrēt vairākus daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam instrumentus jaunā Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentā (*NDICI*). Tomēr īpašās MFP darbības arī turpmāk tiks īstenotas, pamatojoties uz atsevišķiem *ad hoc* lēmumiem atkarībā no vajadzības, jo ir atzīts, ka lēmumu pieņemšanas procesam saistībā ar MFP darbībām būtu jāpaliek atsevišķam. Tādējādi arī turpmāk MFP tiks reglamentēta parastajā likumdošanas procedūrā, saskaņā ar kuru katra konkrētā darbība ir jāapstiprina Eiropas Parlamentam un Padomei.

Vienlaikus garantijas MFP aizdevumiem tiks sniegtas saskaņā ar jauno ārējās darbības garantiju, ko izveidos Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentā, kurš iekļaus pašreizējo Garantiju fondu ārējai darbībai. Komisija ierosināja, ka darbību kopējam apmēram saskaņā ar ārējās darbības garantiju vajadzētu būt līdz 60 miljardiem EUR, no kuriem 14 miljardi EUR ir iezīmēti MFP izdevumiem, kas piešķirami ar 9 % likmi, kā tas ir pašlaik. Tas atbilst 2 miljardus EUR lielajam MFP gada aizdevumu apmēram, kas tika apstiprināts DFS 2014.–2020. gadam vidusposma pārskatīšanā, un apliecina Eiropas lielo pievienoto vērtību un instrumenta ievērojamo sviras efektu. Turklāt MFP dotācijas arī turpmāk tiks piešķirtas atbilstīgām valstīm, kas ir ļoti neaizsargātas.

5 JAUNI LŪGUMI PĒC PALĪDZĪBAS UN TURPMĀKI KOMISIJAS PRIEKŠLIKUMI: BUDŽETA SITUĀCIJA

2019. gadā tiks īstenotas pašreizējās MFP darbības, kā izklāstīts iepriekš. Tās ietver pēdējo daļu izmaksāšanu MFP II Jordānijai, MFP II Tunisijai, MFP III Gruzijai un MFP IV Ukrainai un izmaksu sākšanu Moldovas darbībā, ja būs izpildīti vajadzīgie nosacījumi.

Paredzams, ka 2019. gadā MFP aizdevumos tiks izmaksāti pavisam 960 miljoni EUR, kas ir vairāk nekā 2018. gadā (515 miljoni EUR). 2. tabulā sniegts pārskats par MFP dotāciju saistībām un maksājumiem 2017., 2018. un 2019. gadā (provizoriski). Prognoze 2019. gadam ir provizoriska un ietver tikai tās MFP darbības, par kurām abi likumdevēji ir pieņēmuši lēmumu.

Visbeidzot, saskaņā ar iepriekšējām saistībām Komisija 2019. gadā turpinās pārbaudīt vajadzības pēc finansējuma atbilstīgajās valstīs, kuras pašlaik gūst labumu no SVF programmas (konkrētāk, Jordānijā, Tunisijā un Ukrainā), un attiecīgā gadījumā ierosinās papildu MFP darbības šajās valstīs.

2. tabula. MFP dotāciju saistības un maksājumi, MFP aizdevumu izmaksas 2017.–2019. gadā (EUR)

	2017. g.	2018. g.	2019. g. (provizoriski)
Saistību apropriācijas dotācijām budžetā	45 828 000	42 086 000	27 000 000
Darbības novērtējumi, PEFA pētījumi, ex post novērtējumi	223 715	408 677	
MFP II Gruzijai (lēmums pieņemts)		10 000 000	
MFP Moldovai (lēmums pieņemts)	40 000 000		
Citas iespējamās MFP darbības			jānosaka
Saistības, kopā	40 223 715	10 408 677	0
Budžeta piešķirumi, par kuriem nav uzņemtas saistības	5 604 285	31 677 323	27 000 000
Maksājumu apropriācijas dotācijām budžetā	45 828 000	42 086 000	27 000 000
Darbības novērtējumi, PEFA pētījumi, ex post novērtējumi	324 840, 36	102 133	304 949
MFP Gruzijai (lēmums pieņemts)	10 000 000		
MFP II Gruzijai (lēmums pieņemts)*		5 000 000	5 000 000
MFP Moldovai (lēmums pieņemts)			20 000 000
Citas iespējamās MFP darbības			jānosaka
Maksājumi, kopā	10 324 840	5 102 133	25 304 949
Piešķirumi, kas nav izmantoti dotāciju maksājumiem	35 503 160	36 983 867	1 695 051
MFP aizdevumu izmaksas			
MFP Gruzijai (lēmums pieņemts)	13 000 000		
MFP II Gruzijai (lēmums pieņemts)		15 000 000	20 000 000
MFP I Tunisijai (lēmums pieņemts)	100 000 000		
MFP Kirgizstānas Republikai (lēmums pieņemts)			
MFP III Ukrainai (lēmums pieņemts)	600 000 000		
MFP II Tunisijai (lēmums pieņemts)	200 000 000		300 000 000
MFP II Jordānijai (lēmums pieņemts)	100 000 000		100 000 000
MFP Moldovai (lēmums pieņemts)			40 000 000
MFP IV Ukrainai (lēmums pieņemts)		500 000 000	500 000 000
Citas iespējamās MFP darbības			jānosaka
MFP aizdevumu izmaksas, kopā	1013 000 000	515 000 000	960 000 000